

POTS – DRŽAVNI IZPIT NA VIŠJIH SREDNJIH ŠOLAH

NALOGA IZ SLOVENŠČINE
(Za vse smeri: redne in eksperimentalne)

Izberi enega izmed štirih tipov nalog!

TIP A- ANALIZA BESEDILA**DOMINIK SMOLE – ANTIGONA**

- KREON: Kaj torej počneta svetli deklici?
PAŽ: Kot včeraj in vse dni nazaj: od doma sta.
KREON: Kje zdaj?
PAŽ: Za severnim obzidjem.
KREON: Še upata kaj najti?
PAŽ: O, še, še, kako da ne!
KREON: In kaj storita, da ju nobeden ne zaloti pri tem brezumnem poslu?
PAŽ: Nič drugega ne storita. Le iščeta.
KREON: Ukazal sem, da morata iskati na skrivaj. Ve Antigona za ta ukaz?
PAŽ: Ve.
TEIRESIAS: In?
PAŽ: Od doma je, kot včeraj, danes in vse dni nazaj. Njeni odsotnosti čas merijo peščene ure od prve zore do zadnje luči dneva.
KREON: Ismeni?
PAŽ: Tudi Ismeni.
Le da ji telo je krhkejše od volje.
Velikokrat je preutrujena in bolna.
Antigono pa ven in ven spodžiga žar velike vere.
Dvajset pomladi mi steklo je skoz prste kot droben hip, je rekla, a zdaj je le napočil čas, ko moram zvedeti, kdo sem.
In ko ji Ismena je sporočila tvoj ukaz, je zrasla čez običajno mero: Nobeden naj ne vidi? Na skrivaj?
O, ne bila bi Antigona, če bi storila to!
Misel, ki jo slednjič nosim v srcu, postala bi brez smisla.
In rekla je:
Če najti hočem brata Polineika, ga moram poiskati pri belem dnevu in na očeh vsega sveta! –
Še v Ismeno je preselila čar te svoje vere.
TEIRESIAS: To je otročje, vraga, slaboumno!
Le koga iščeta v tem Polineiku, njega ali sami sebe?
Našli ne bosta nič, prav nič: saj Polineika ni.

- HAIMON: Kakopak! Življenje je preprosto in veselo.
TEIRESIAS: Ni bilo prav, ko si dovolil to iskanje.
Še možnosti ne dopustiti, še misli ne!
Ne javno in ne skrivaj!
- KREON: Navidez si prepreden kot le kaj,
v resnici pa prav tak, kot vsi ti modrijani –
ne dajte jim bogovi, da kratkovidni, trmasti,
nepotrpežljivi bi kdaj zavladali državam!
Kaj ni ti padlo v staro, zvito glavo, da nisem,
ko sem dopustil možnost, pravzaprav dopustil nič!
Kako naj bi po tvojem ukrepali vladarji,
kadar se srečajo s pokončnimi, nadutimi glavami?
Ven in ven le z bičem?
Same te glave naj spoznajo nemožnost teh svojih
smešnih možnosti.
In ne nazadnje: tudi kralj, ki je kljub vsemu človek,
spi lažje, če je najprej človek
in šele prav nazadnje kralj.

Drama Dominika Smoleta (1929-1992) *Antigona* spada med najvišje dosežke slovenske dramatike. Prvič je bila uprizorjena leta 1960. Snov je Smole povzel po Sofokleju, a je vanjo vnesel nekaj sprememb, ki so razvidne tudi v tem odlomku.

1. Razumevanje besedila.

- a) Obnovi vsebino odlomka v 15-20 vrsticah.
- b) Kaj pomenijo besede: paž, kakopak, prepreden, nadut?

2. Analiza besedila.

- a) Antigone ni na odru, v drami sploh ne nastopa. Kako je dramatik dosegel, da občutimo prisotnost njenega lika in izjemnost njene osebnosti?
- b) Zakaj iščeta sestri Antigona in Ismena truplo brata Polineika? Zakaj Antigona noče tega storiti na skrivaj?
- c) Analiziraj vrednost naslednjih pridevkov, ki jih uporabi Kreon: svetli deklici, brezumen posel, pokončne, nadute glave.
- č) O pažu bi lahko rekli, da je anahronistična figura. (V kakšen kostum bi ga oblekel, če bi bil-a ti režiser-ka?) Kaj je želel avtor sporočiti s tem in drugimi anahronizmi v drami?
- d) Haimon v tem odlomku spregovori eno samo poved, ki pa zadostuje, da lahko opredelimo njegov značaj.
- e) Kaj daje Smoletovi drami poetične karakteristike?

3. Poglobitev.

Razmisli, čemu je Smole obdelal prav ta antični mit. Je morda našel v njem metaforo za neko zgodovinsko dogajanje?

TIP B – IZDELAVA KRATKEGA ESEJA ALI ČASOPISNEGA ČLANKA

(Izberi eno od štirih predlaganih tem)

Razvij izbrano temo v obliki *kratkega eseja* ali *časopisnega članka*. Interpretiraj in primerjaj predlagane dokumente in podatke.

Če se odločiš za obliko *kratkega eseja*, utemelji svoja izvajanja. Pri tem upoštevaj tudi svoje znanje in študijske izkušnje.

Svojemu eseju določi primeren naslov. Če se ti zdi primerno, razdeli obravnavo na odstavke, ki imajo lahko vsak svoj naslov.

Če se odločiš za obliko *časopisnega članka*, mu določi primeren naslov in navedi, v kateri vrsti časopisa naj bi bil objavljen.

V obeh primerih naj dolžina besedila ne preseže petih stolpcev na pol upognjenega lista.

1. LITERARNO - UMETNOSTNO PODROČJE

TEMA: Bog, Absolutno in religioznost kot vir umetniške ustvarjalnosti v 20. stoletju

GRADIVO

»A vse drugače govori s Teboj
oblak in truma zvezd v pokojni noči,
šumeči slap in trst se zibajoči,
čebelic in metuljev vedri roj.

Njim nisi daljen Ti in tuj in skrit,
njih dih ljubeče milo Te obkroža,
kot vonj, ki v vrtu ga razširja roža –
O Bog moj, kakšen je med nama zid!

In vendar včasih, v svetih tem tišini
zazdi se mi, da bližaš se ko pih
oddaljenih vetrov in v bolečini

se mi zdi, da z menoj en sam si dih
in da razumem vsako tajno vest
voda, dreves in ptic in daljnih zvezd.«

(Alojz Gradnik, *Pogovor II, Izbrane pesmi*, Ljubljana 1964, str. 60)

»Nočem več prisegati na paradoksalno existenco kot svojo temeljno življenjsko resnico in pri tem še naprej slepomišiti. Nič več ne bom govoril o protislovju in dialektiki, ampak o razpoki sveta, ki je nepopravljivo razpočen na dve polovici. Spregovoril bom na dualističen manihejski način: ni življenja brez smrti ne veselja brez žalosti, ni želje po skupnosti brez ljudomrzne zaverovanosti vase in ne lepote brez grdobije, kakor tudi ni Boga brez Hudiča. Samo na ta način lahko mrtvem svetu še vdihnem nekaj življenja. Zakaj bi se torej pretvarjal in govoričil samo o tem, kar mi je v tolažbo, o veselju, lepoti, harmoniji in Bogu, ko vsega tega vendar ni brez onega drugega! In ko je vprašanje, če mi ni ono drugo celo v večje veselje.«

(Marjan Rožanc, *Manihejska kronika*, Ljubljana 1990, str. 111)

»Naenkrat se pokaže, da je največja literatura – umetnost in kultura – prav tista, ki odkriva napetost med ničem in smislom, med hudičem in Bogom, ne pa tista, ki govori predvsem o nacionalni ogroženosti, o socialni bedi, o krivicah in grdobijah, nepoštenosti in neenakosti. Vse to so teme literature, tudi legitimne so, a leže na površju. V jedru tiči drugačna dialektika: tista med odrešenjem in izgubljenostjo.«

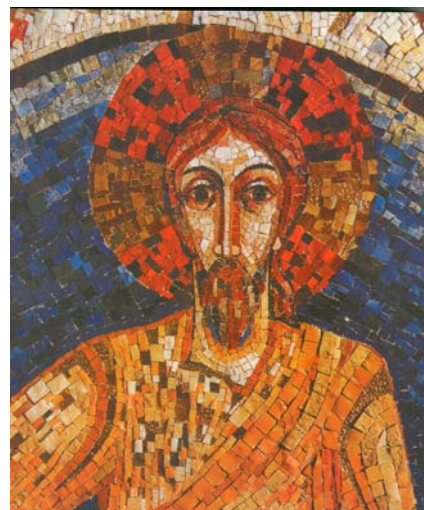
(Taras Kermauner, *Slovenska literatura in religiozno izkustvo*, Celovski zvon, dec. 1989, str. 14)

»Naj le skušam odgovoriti na vprašanje, ali mora cerkveno glasbo pisati vernik ali to ni nujno. Menim, da se lahko odzove cerkvenemu besedilu kdorkoli, pa čeprav ni od Cerkve priznan »verniki« ali se sam ne priznava za »vernika«. Nujno potrebno pa je, tako mislim, da veruje v vsebino, ki mu jo tekst ponuja, da veruje morda le v one vrednote, ki so podlaga za življenje moralnega človeka. Prav naivnost, čistost njihovega stališča jim lahko omogoča razmerje do cerkvene umetnosti, ki jo racionalist morda težko razume. Bistveno je, da veruješ. V karkoli (moralno vrednega). Drugače povedano: da nisi cinik.«

(Pavle Merku, *Moj pogled na cerkveno glasbo*, Cerkvni glasbenik, 1989, št. 7-9-, str. 50)

»Zdi se mi, da je na koncu drugega tisočletja glavno vprašanje umetnosti, toliko bolj pa še t.i. sakralne umetnosti, življenje. Kajti če je umetnost živa, potem lahko prebuja življenje in mu služi. Pri sakralni umetnosti gre v bistvu za to, da umetnost ne potrjuje le kateregakoli življenja, ampak da vzpodbuja, usmerja in krepi duhovno življenje. Zato je pravi izraz za sakralno umetnost verjetno liturgična umetnost ... Pri mozaiku sem osnovno strukturo vzel iz ikonografije in s tem mi je bila dana možnost dogmatično teološke globine, z druge strani pa sem likovno in izrazno skušal uporabiti velike dosežke avantgard tega stoletja.«

(M.I.Rupnik, *Brate iščem*, Koper 2000, str. 120)



Marko Ivan Rupnik, *Kapela
Odrešenikove Matere* (Vatikan),
detajl

»Umetnost je izraz osebnosti, te pa ni mogoče izpovedati z neko idejo ali moralno, tem manj kajpada z nekim opredeljenim miselnim sistemom, ki je človeštvu cela stoletja razodeta božja resnica. Iz tega še ne sledi, da bi veren človek ne mogel biti umetnik, marveč sledi samo to, da se mora pri umetniškem ustvarjanju, ki je izražanje lastne narave, osebnosti, posluževati drugih sredstev, kakor je izpovedovanje nazora, če hoče resnično pokazati svojo bistveno človeško strukturo. Kot tvorec mora pozabiti, da nekaj veruje, marveč mora iskati v svoji fantaziji takih podob iz človeškega življenja, pri katerih opisovanju dobi ves njegov čustveni in nagonski svet možnost čim večjega in čim odkritejšega razmaha. Tako bo umetnik pokazal, kdo je in kaj je, ne – kaj misli in kaj veruje.«

(Josip Vidmar, *Misli*, Ljubljana 1964, str. 45-46)

2. SOCIALNO – EKONOMSKO PODROČJE

TEMA: Leto 2009, leto ustvarjalnosti in inovativnosti

GRADIVO

»Ustvarjalna unija. Namen je jasen: osveščati javno mnenje, spodbujati raziskovalne dejavnosti in politične razprave o pomenu ustvarjalnosti in zmožnosti inovacije kot ključnih sposobnosti za vsakogar v kulturno raznoliki družbi, sloneči na znanju [...] Med osebnostmi, ki jim je bila zaupana promocija tega projekta, sta Rita Levi Montalcini in Karlheinz Brandenburg, inženir, ki je zrevolucioniral svet glasbe, s tem da je prispeval h kompresiji glasbenega formata Mpeg Audio Layer 3, bolj znanega kot mp3.«

(G. De Paola, *L'Europa al servizio della conoscenza*, Nova, 15.1.2009)

»Ustvarjalnost je človeška lastnost, ki se izraža na raznih področjih in v različnih kontekstih, kot npr. v umetnosti, v industrijskem oblikovanju in obrtništvu, v znanstvenih odkritjih in v podjetništvu, tudi na družbeni ravni. Raznolik značaj ustvarjalnosti ima za posledico, da je lahko znanje temelj ustvarjalnosti in inovacije na različnih področjih – bodisi na tehnološkem bodisi na ne-tehnološkem. Inovacija je uspešna uresničitev novih idej; ustvarjalnost je pogoj *sine qua non* sleherne inovacije. Novi izdelki, storitve in postopki ali nove strategije in organizacija predpostavljajo nove zamisli in povezave med le-temi. Sposobnost ustvarjalnega mišljenja in aktivnega reševanja problemov sta namreč predpogoja tako na družbeno-ekonomskem kot na umetniškem področju. Področji ustvarjalnosti in inovativnosti – na eni strani umetnost, na drugi tehnologija in podjetništvo – sta si večkrat nekoliko narazen. Evropsko leto bo v veliki meri prispevalo k zблиževanju teh svetov in s stvarnimi primeri dokazalo, kako pomembno je, da se pojma ustvarjalnosti in inovacije izenačita tudi v različnih kontekstih, kakršni so šolstvo, univerza in javne ter zasebne ustanove.«

(Iz predloga Evropskega parlamenta in Evropskega sveta za evropsko leto ustvarjalnosti in inovacije 2009)

»Vrniti verodostojnost besedi 'ustvarjalnost'. Ni ustvarjalno to, kar je čudno ali prestopniško ali ekstravagantno ali zgolj drugačno. Italijani, zlasti mlajši, imajo v tem pogledu – o tem pričajo raziskave – dokaj zmedene pojme (...) Treba bi bilo besedi ustvarjalnost vrniti razsežnost kulture načrtovanja in etičnosti: o novi in učinkoviti rešitvi določenega problema smemo reči, da je ustvarjalna. Gre za nov pogled, ki osvetljuje nejasne pojave. Gre za odkritje, ki odpira plodne perspektive. Ustvarjalna je na primer posrečena intuicija podjetnika, ki prestreže določeno družbeno potrebo ali priložnost, ustvarjalno je razsvetljenje umetnika, ki odkrije neznane vidike sveta in nas samih. V bistvu je ustvarjalnost novost, ki proizvede nekaj dobrega za skupnost in nas v tem smislu navda z občudovanjem in hvaležnostjo (...) Ustvarjalnost je umska drža, način opazovanja sveta, ki doume pomembne detajle in si pri tem postavlja vprašanja, ki niso samoumevna. Gre za miselni slog, ki združuje sposobnost logičnega in analognega sklepanja ter je usmerjen k razumevanju, interpretaciji in graditvi pozitivnih rezultatov. V tej pragmatični in načrtovalni poklicanosti je razlika med ustvarjalnostjo, fantazijo in fantaziranjem na eni strani, sposobnostjo, da se znajdeš, na drugi.«

(A. Testa, *Sette suggestioni per il 2009*, www.nuovoutile.it)

»Bistveno je razumeti vlogo, ki jo lahko odigrata dve obliki znanja, dva obraza »koristnega« znanja. Prva oblika je odgovor na vprašanje »kaj«, poznavanje naravnih in običajnih pojavov. Druga oblika je odgovor na vprašanje »kako«, poznavanje pravil, tehnik (...) Utvara, po kateri naj bi se novosti rojevale v tovarnah, je nevarna. Družba, ki želi res izkoristiti možnosti ekonomije znanja, potrebuje razširjen sistem raziskovanja ter ustaljene ter pogoste stike med akademskimi in proizvodnimi krogi: »znanje se mora pretakati od tistih, ki stvari poznajo, k onim, ki stvari izdelujejo.«

(S. Carrubba, *Contro le lobby anti-innovazione*, v *Il Sole24ore*, 18.5.2003)

»Sposobnost velikih miselnih preskokov je značilna za tiste, ki se prvi dokopljejo do uspešnih idej. Navadno je ta sposobnost združena s široko kulturo, multidisciplinarno miselnostjo in široko paleto izkušenj. Vpliv družine, vzori, potovanja in poznavanje različnih okolij so brez dvoma pozitivni elementi, kakršni so tudi vzgojni sistemi in način, kako različne civilizacije gledajo na mladino in na bodočnost. Kot družba imamo možnost

vplivati na nekatere od teh dejavnikov, na druge pa ne. Skrivnost, kako doseči, da se pretok velikih idej ne izsuši, je v tem, da sprejmemo te neurejene resnice o izvoru idej in da še naprej nagrajujemo inovativnost ter da naklonjeno sprejemamo nove tehnologije.«

(N. Negroponte, vodja MIT-a, Technology Review, članki)

3. ZGODOVINSKO – POLITIČNO PODROČJE

TEMA: Kako v odnosih med narodi premostiti težko dediščino preteklosti

GRADIVO

» ... Obe strani se zavedata, da skupna hoja proti bodočnosti zahteva jasno besedo o preteklosti, pri čemer moramo upoštevati, da je treba v slednjem dogodkov razlikovati vzroke in posledice ...«

(Iz besedila skupne nemško-češke spravne deklaracije, Praga 21. januarja 1997, www.mzv.cz)

»Nepozabno je, kako je kancler Willy Brandt s svojim poklekom v varšavskem getu presejal besedni ritual opravičevanja. Njegovo simbolično gesto je ves svet vzel na znanje z globokim pozitivnim vzgibom. Dejstvo, da je bil pripravljen priznati krivdo za svojo deželo in zgodovino prav on, ki je v času tretjega rajha bil osebno žrtev in ne storilec, je dalo njegovemu varšavskemu pokleku še posebno težo.«

(Peter Merku, *Mednarodna diplomacija sprave*, Trst 2005, str. 39)

»Armenija in Turčija sta se po zgodovinskem obisku turškega predsednika Abdullaha Güla v Erevanu zavezali rešitvi dolgoletnega spora zaradi poboja Armencev v Otomanskem cesarstvu. Gül se je v soboto sestal z armenskim predsednikom Sergom Sarkisianom, s katerim sta se strinjala, da obstaja "politična volja" za izboljšanje odnosov med državama. Tudi po besedah Sarkisiana obstaja "politična volja, da se rešijo vprašanja med našima državama, zato da se ne bodo ti problemi prenesli na naslednjo generacijo". To je bil prvi obisk turškega predsednika v Armeniji, Gül pa si je ob tej priložnosti skupaj z armenskim kolegom ogledal nogometno tekmo v okviru kvalifikacij za svetovno prvenstvo leta 2010, na kateri so zmagali Turki. Pred začetkom tekme se je kakih 80 mlajših protestnikov zbralo v središču Erevana pri spomeniku žrtvam pokola Armencev v Otomanskem cesarstvu, kjer so položili cvetje in prižgali sveče. "Želimo pritegniti pozornost Güla na ta spomenik, da bi vedel, da se tudi mlade generacije vsega spominjajo," je dejal organizator protesta Ajrapet Babajan.«

(Mladina, 7. septembra 2008)

»Kot človek, ki živim ob meji, smem trditi, da sem imel pri razumevanju te vojne, ki še danes (1998) pustoši po bivši Jugoslaviji, določeno prednost. Še posebno pozorno sem spremljal primer Bosne. Kmalu sem ugotovil, da se je tudi ta vojna rodila iz znanstveno izpeljanje manipulacije zgodovinskega spomina na prejšnjo vojno, ki se je zaključila leta 1945. Danes, ko se končuje sedanja vojna, opažam, da se tudi novi zgodovinski spomin razdvaja. Usodne delitve nastajajo ne le med narodi, ampak celo znotraj urbanih središč, kar vodi v nastajanje zapletenih in nerešljivih vozlov. To je vojna, v kateri so vsi istočasno dobri in hudobni, žrtve in morilci.«

(Paolo Rumiz, *Ricostruzione della memoria nella convivenza, v: Dal conflitto all'incontro*, Vicenza 1999, str. 40)

»Sklenitev londonske Spomenice o soglasju sicer ni razrešilo vseh odprtih dvostranskih vprašanj, začeni z vprašanji ravnanja z manjšinami, a se je z njo vendarle izteklo eno od najbolj napetih obdobij v slovensko-italijanskih odnosih in začelo novo obdobje postopnega uvajanja obmejnega sodelovanja na podlagi videmskih in rimskega sporazuma (1955, 1983) ter zložne rasti kulturnih in gospodarskih odnosov. Italija in Jugoslavija sta kljub nerešenim problemom že po sklenitvi mirovne pogodbe začeli navezovati vse tesnejše medsebojne odnose, tako da je v poznih šestdesetih letih meja med njima veljala za najbolj odprto mejo v Evropi med državama z različno družbeno ureditvijo. K temu sta največji delež prispevali obe manjšini. Vse to je po desetletjih vročih razprtij sosednja naroda vodilo kljub občasnim zastojem k vse plodnejšemu medsebojnemu sodelovanju.«

(Slovensko italijanski odnosi 1880-1956, poročilo slovensko-italijanske zgodovinske komisije, Koper 2000, str. 65)

»Vem, da imamo za seboj zgodovino krivic in trpljenja, nepravičnosti in bolečin. In v duši mnogih Italijanov in Slovencev ostajajo razlogi za zagrenjenost in za nagona nasprotstva zavoljo tega, kar se je zgodilo (...) Zato sem pozval k 'očiščenju spomina' (...) To očiščenje prav gotovo ne pomeni pozabe tragične in boleče preteklosti. Nasprotno, paradoksalno zahteva njeno obuditev v spomin (...) Očistiti spomin pomeni širokogrudno potruditi se za to, da najpoprej spoznamo, da smo zaradi tistih dogodkov trpeli vsi, Italijani in Slovenci (...) Očistiti spomin pomeni spoznati, da ne smemo pripisovati temu ali onemu narodu odgovornosti, katere v resnici pripadajo režimom in ljudem, ki so, teptajoč človeške pravice, prisilili ljudi k boleči odpovedi lastnemu jeziku, lastni narodni identiteti, lastni veri (...) Očistiti spomin pomeni potruditi se, da v pravici najdemo resnico in se v ljubezni utrdi sožitje, ki naj bo odprto in mirno, prijazno in prijateljsko, spoštljivo in lojalno.«

(Evgen Ravignani, *Trst in očiščenje spomina*, Primorski dnevnik, 25. junija 2000, str. 11)

4. TEHNIČNO - ZNANSTVENO PODROČJE

TEMA: Social Network, Internet, New Media

GRADIVO

“Predstavljam si, da bi kdo utegnil reči: ‘Zakaj me ne pustite samega? Nočem biti soudeležen pri vašem internetu, nočem biti del vaše tehnološke civilizacije, vaše spletne skupnosti! Hočem le živeti svoje življenje.’ Če je to vaše stališče, imam za vas slabe novice. Če se ne boste ukvarjali s spletom, se bo splet v vsakem primeru ukvarjal z vami. Če želite živeti v družbi, v tej dobi in v tem kraju, se boste morali soočiti s spletno družbo. Živimo namreč v ozvezdju interneta.”

(M. CASTELLS, *Galassia Internet*, Milan 2007)

“V teku je mutacija, ki se tiče soudeleženosti preko medijev. Novih medijev namreč, ki jih označujejo interaktivni jezik, dinamika potopitve in povezovalna slovnica (...) Ta mutacija postavlja pod vprašaj ustaljene odnose med proizvodnjo in potrošnjo, kar vpliva na oblike in način sporazumevanja našega časa. Ta proces namreč ne vpliva le na kulturne proizvode, ampak tudi na oblike politične dejavnosti, na dinamiko trgov, na vzgojne procese itd (...) Po drugi strani je eksponentna rast privrženosti *social networkom* omogočila, da se preizkušajo razne oblike soudeleženosti pri skupnem prejemanju informacij in pri zabavah. S tem se množijo in obnavljajo prilike za ustvarjanje in reprodukcijo družbenega kapitala.”

(G. BOCCIA ARTIERI, *Le culture partecipative dei media. Una introduzione a Henry Jenkins*, Prefazione a H. JENKINS, *Fan, Blogger e Videogamers. L'emergere delle culture partecipative nell'era digitale*, Milan 2008)

“To, kar poznamo, in način, kako nekaj poznamo, to, kar mislimo o svetu in načinu, kako si ga predstavljamo, je ključnega pomena za osebno svobodo in za soudeleženost pri političnem življenju. Dejstvo, da sme danes toliko ljudi govoriti in da se toliko ljudi združuje v mreže, kakršna je na primer blogosfera, pomeni, da pride glas vsakega človeka lažje do veljave, da je lažje sodelovati v javni razpravi. V isti sapi je treba povedati, da je na svetovnem spletu ogromno neumnosti. Toda srečanje s temi absurdnostmi je pozitivno. Nauči nas, da smo skeptični, da znamo navzkrižno iskati reference in – bolj na splošno – da sami najdemo, kar potrebujemo. Iskanje različnih virov je dejavnost, ki človeka veliko bolj prevzame kot pa iskanje odgovora s strani neke avtoritete.”

(Y. BENKLER, *Intervju z dne 10. maja 2007*, v: *omniacommunia.org*)

“Smo stalno povezani z mrežo in to je strašno zanimivo in očarljivo. Gre skoraj za novo verzijo mita o Zeusu Panoptikonu, ki je v kateremkoli trenutku vedel, na kateri točki sveta je bil. Stvar pa je tudi kritična in skriva v sebi veliko nevarnost: kjer se začne naša možnost povezave s spletom, tam se začne nevarnost za našo osebno svobodo. Z današnjo tehnologijo je mogoče kogarkoli nadzorovati, vedeti, s kom se pogovarja, kje je, kako se premika. Na misel mi prihaja Victor Hugo, ki je Božje oko, pred katerim se Kajn ni mogel skriti, imenoval ‘grob’. Evo, to je tista velika nevarnost tehnologije, namreč da ustvari veliko oko, ki bi človeka in njegovo

ustvarjalnost podvrglo svojemu nadzoru in ju s tem pokopalo (...) Zeusovo priporočilo Narcisu: 'Pazi se samega sebe!', zveni dobro v sedanjem zgodovinskem trenutku."

(D. DE KERCKHOVE, *Alla ricerca dell'intelligenza connettiva*, poseg na Mednarodnem posvetu o časnikarskem poklicu: Novi mediji, nova informacija – november 2001)

"Starejšim ljudem banke niso bile nikoli posebno všeč. Vedno so nanje gledali z namrščenim izrazom, češ, namesto da bi se prihranki v banki množili, skopnijo in ko jih vprašaš nazaj, jih ni več (...) Nenavadno je, da se danes po nekakšnem povračilu ravno starejši ljudje sami, in ne njihovi prihranki, znajdejo v banki, uskladiščeni kot kakšni tekoči raduni. Gre za 'banko spomina', namreč za spletno stran, ki arhivira življenjske izkušnje v obliki videointervjujev žensk in moških, rojenih pred letom 1940 (...) Gre za nekakšen 'YouTube' starejših."

(A.BAJANI, "YouTube" della terza età, v: *Il Sole 24 Ore*, 7. decembra 2008)

"Nova tehnologija sama na sebi ne rodi revolucije. Revolucijo povzroči sprememba v načinu obnašanja, ki je posledica uvedbe tehnologije. Radikalna prozornost bo imela tržno moč, le če ji bo uspelo postati masovni pojav; potrebno je, da visoko število potrošnikov sprejme ogromno število majhnih odločitev na podlagi tovrstnih informacij (...) Po zaslugi *social networkinga* se tudi reakcija posameznega potrošnika v zvezi z določenim proizvodom spremeni v silo, ki utegne imeti za posledico ali bojkot ali razcvet poslov za nova podjetja (...) Mladi so preko interneta vedno povezani med sabo, kar se v tej obliki do zdaj nikoli ni zgodilo. Izmenjujejo si zanesljive informacije in se istočasno norčujejo iz tistih virov, katerim so sledili prejšnji rodovi. Čim so potrošniki – posebno mlajše generacije – zadovoljni ali vznemoljeni zaradi plaza informacij, ki jih prozornost nudi o proizvodih, te novice v trenutku razširijo."

(D. GOLEMAN, *Un brusio in rapida crescita*, v: *Intelligenza ecologica*, Milan 2009)

TIP C – ZGODOVINSKA NALOGA

Po letu 1945 je t.i hladna vojna skrajno zaostрила odnose med ZDA in Sovjetsko zvezo ter njunimi zavezniki. Čeprav do neposrednega vojaškega spopada med blokoma ni prišlo, se je zaostritev kazala v medsebojnem ideološkem in propagandnem boju ter v oboroževalni tekmi. Posledice »hladne vojne« so občutile tudi majhne in srednje velike države, na poseben način pa so prizadele naše kraje, ki so se po sklenitvi mirovne pogodbe znašli tik ob »železni zavesi«.

Kandidat naj na kratko prikaže splošni potek »hladne vojne«, nato pa naj razčleni njen vpliv na naš ožji geografski prostor (razvoj odnosov med Italijo in Jugoslavijo, vloga meddržavne meje, Tržaško vprašanje, kominform, nastanek bloka neuvrščenih itd).

TIP D – SPLOŠNA NALOGA

Zakon št. 61 z dne 15. aprila 2005 je razglasil 9. november kot "dan svobode". Gre za "obletnico zrušitve berlinskega zidu, dogodek simbolnega pomena za osvoboditev zatiranih držav in obet demokracije za narode, ki so še danes podvrženi totalitarizmu."

Po dvajsetih letih od zrušitve berlinskega zidu naj kandidat razmisli o simbolni vrednosti tega dogodka in naj izrazi svoje mnenje o pomenu, ki ga imata "svoboda" in "demokracija".

Za nalogo ima kandidat največ šest ur časa.

Dovoljena je uporaba slovarja in pravopisa.

Nihče ne sme zapustiti poslopja pred potekom treh ur od narekovanja naloge.